

quod adversatur cruci, ait D. Chrysostomus. Nihil æquè à Christiano alienum est, ac requiem et otium querere, etc. Dominus tuus in crucem actus est, et tu requiem quaeris? Dominus tuus clavibus confixus est, et tu deliciaris? hæcine militis generosi? D. Chrysostomus. Si Dominum tuum amas, illius vitam vive, mortem illius morere; ipse te crucifige, non ut ipse te interimas, sed ut cum Paulo dicas: *Mihi mundus crucifixus est...* idem.

VERS. 19. — *Quorum finis interitus*, id est, qui ad extremum peribant, æternamque subibant supplicium. Percant ergo necesse est, qui crucem Christi, fontem salutis, evacuant.

Quorum deus venter est, quia ejus gratiâ faciunt omnia; quasi summum bonum in deliciis sensualibus reponunt. Hinc ventricole.

ET GLORIA IN CONFESIONE IPSORUM; SYR.: *Gloria ipsorum, dedecus ipsorum*, id est, gloriantur in flagitiis, quorum ipsos pudere oporteret. Grave malum esse turpia facere; sed si te, cum facis, pudeat, quasi didicimus malum est, D. Chrysostomus; sin autem inde te efferas, summus jam est animi stupor.

Qui terrena sapiunt, id est, cogitant diligunt et curant.

VERS. 20. — *NOSTRA AUTEM CONVERSATIO...*; GRÆC., *administratio nostra*; SYR., *nostrum exercitium*; Æthiop., *civitas nostra*; Tertullianus, *nostrum municipium*. Sensus est: Tales sunt illi; nos autem e contra, cœlestia cogitamus, diligimus et curamus, quia eorum patria nostra, civitas nostra, municipatus noster. *Illetervise,*

hujus vitæ sectantes, crucem Christi videntur odisse; utpote quæ non ad delicias, sed ad labores et austeritatem vitæ nos invitet.

VERS. 19. — *Quorum finis interitus*, id est, qui ad extremum interibant ac perderent: loquuntur autem de æternâ perditione.

Quorum deus venter est, nam ventrem habent pro Deo, quia causâ ventris omnia faciunt, id est, finem constituent in deliciis cibi et potûs. Hujusmodi Christo Domino non serviunt, sed suo ventri; Rom. 16.

Et gloria in confusione ipsorum, id est, in dedecore, ignominia, turpitudine, pudore ipsorum, et qui gloriantur in his quorum ipsos oportebat pudere, id est, in flagitiis et malis factis, etc.

Qui terrena sapiunt. Quorum cor terræ affixum, non nisi terrestres habet affectus, non nisi terrestria bona amat, desiderat, curat, cogitat, prosequitur.

VERS. 20. — *Nostra autem conversatio in cœlis est*. Pro conversatione Græcè est conversatio civilis, id est, civium inter se; tanquam dicat Apostolus: Civitas nostra, in quâ tu civem conversamur, in cœlis est; itaque nos non terrena sapiunt, sed cœlestia. Hoc enim est conversationem habere in cœlis, cœlestia sapere, querere, mediari.

Unde (ex quo scilicet celo, vel ex quibus cœlis) *etiam Salvatorem expectamus Dominum nostrum Jesum Christum*. Ut veniens ad iudicium nos fideles, ad cœlestia anhelantes, celo ad iudicet, et in celo secum triumphantes ducat. Nota: Salvare propriè extrem am-

Corollarium pietatis, seu in hoc capite ad pietatem maxime notanda, et ad praxim redigenda.

1° Conserva, et altâ mente repostam tene ideam de vero Christiano. Corde circumcisus, spiritu servil Deo, et in Domino Jesu Christo gloriar. Vide v. 5.

ex Budaço, significat regimen politicum, rempublicam, civitatem. Quasi diceret Paulus: Regimen nostrum, nostra respublica, nostra civitas, municipatus noster in cœlis est; id est, conversamur ut cives colorum; nos gerimus ut municipes cœlorum; vivimus et regimur jure, legibus et politia regni cœlestis. Talis est omnis verè Christianus; attende tibi.

UNDE ETIAM SALVATOREM... EX quo celo expectamus DOMINUM NOSTRUM JESUM CHRISTUM, qui veniens ad iudicium, nos amicos suos liberabit ab omni corporis et mentis ærumnâ, nosque donabit gloria corporis et animæ.

VERS. 21. — *QUI REFORMABIT*; GRÆC., *transfigurabit*, transformabit, id est, in aliam figuram accidentem commutabit, ex passibili, corruptibili et terrene, faciens impassibile, incorruptibile, æternum.

CORPUS HUMILITATIS NOSTRÆ. Hebraismus, id est, corpus humile, abjectum ac miserum;

CONFIGURATUM CORPORI CLARITATIS SUE. GRÆC.: *Ut fiat conforme corpori claritatis Christi*; SYR.: *Ut fiat in similitudinem corpori gloriæ suæ*. Hæc configuratio, conformatio corporis nostri scum glorioso corpore Christi, fiet per, et propter passionem. Si compatimur, et conglorificabimur. Quot vulnera pro Christo, tot nobis coronæ cum Christo; quot mortificationes propter Christum, tot consolationes in gloria cum Christo.

Quid ergo murmuras, ô caro misera? quid recalcitras? patere, mortificare in tempore, ut in æternum gaudeas et glorieris. *Pena brevis, gaudium erit æternum*.

sam aut perditam recuperare, sic Christus dicitur Salvator, quia nos nobis, puta primarv nostre integritatis, spei, salutis et felicitatis restituit.

VERS. 21. — *Qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ*. Pro reformabit, Græcè est, transfigurabit, transformabit, hoc est, in aliam figuram et formam commutabit, ut scilicet ex corruptibili faciat corpus incorruptibile, ex passibili impassibile, ex terrestri cœlesti. Sensus: Qui transmutabit corpus nostrum humile, vile, miseris et corruptioni obnoxium; ut sit tale quale est corpus ipsius gloriosum. *Configuratum corpori*; Græcè est, ut fiat conforme corpori claritatis Christi. Syrus vertit, ut fiat in similitudinem corporis gloriæ suæ. Papæ! inquit Chrysost., illic qui ad dexteram Patris sedet, conforme fiet hoc corpus? Illi qui adoratur ab angelis? Illi qui astant incorporatis illæ virtutes? Illi, qui est super omnem principatum, potestatem et virtutes, illi conforme fiet? etc.

Secundum operationem quâ etiam possit subjicere sibi omnia. Causam dat hujus transformationis, potentiam scilicet ac potentem Christi operationem, quæ potens est subjicere sibi omnia, etc.: ergo facile ipsi est, ut suo jussu faciat corpora nostra corrupta resurgere ad immortalitatem et gloriam. Ita Chrysost. Christus efficaciter potest omnia sibi subjicere; ergo potest conformare corpora nostra mortalia corpori suo glorioso, idque adeo facturum est, quia facturum se promisit.

Ut hanc in te adimpleas ideam, cultro mortificationis, in corde tuo, concupiscentie vitia continè re-secâ. Spiritu, seu fide vivâ, spe firmâ, charitate sin-

cera, Deum cole; sic in corde tuo regnet ejus charitas, ut omnium tuarum actionum, et internarum, et externarum, sit principium et forma. In Christo Jesu, Filio Dei, Salvatore tuo, gloriari, totamque tuam spem pone.

2° Conserva et veram de mundanis bonis ideam, ut ea contemas. Sunt quisquilia, damna, stercora; seu inania sum, noxia, foetida, et conspurcancia. Vide v. 8. Inania, id est, inutilia sperne; noxia fuge; foetida horre. Observa tamen quod ex se nec bona sunt, nec mala; sed ea talia facit bonus, vel malus animus. Ille ergo si corrigatur, omnia erunt utilia. Vide ibidem.

3° Conserva et notitiam de dignitate passionum, ut eas libentius feras: passio, communicio, communicatio, societas est passionis Christi. Vide v. 10. Patiens ergo gaude, quia Christi passioni communicas; Christi autem passio, fons est beatiitudinis æternæ; Christo patienti sis conformis; Christo itaque glorioso conformis eris. Vide et v. 21.

CAPUT IV.

1. Itaque, fratres mei charissimi et desideratissimi, gaudium meum et corona mea; sic state in Domino, charissimi.

2. Evodiam rogo, et Syntychem deprecor, id ipsum sapere in Domino.

3. Etiam rogo et te, germane compar, adjuva illas quæ tecum laboraverunt in Evangelio, cum Clemente, et ceteris adiutoribus meis, quorum nomina sunt in libro vite.

4. Gaudete in Domino semper; iterum dico, gaudeat.

5. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus: Dominus propè est.

6. Nihil solliciti sitis; sed in omni oratione et observatione, cum gratiarum actione petitiones vestrae immutescant apud Deum.

7. Et pax Dei, quæ exsuperat omnem sensum, custodiat corda vestra et occupati vestras in Christo Jesu.

8. De cætero, fratres, quæcumque sunt vera, quæcumque pudica, quæcumque justa, quæcumque sancta, quæcumque amabilia, quæcumque bonæ famæ, si qua virtus, si qua laus disciplina, hæc cogitate.

9. Quæ et didicistis, et accepistis, et audistis, et vidistis in me, hæc agite: et Deus pacis erit vobiscum.

10. Gavissus sum autem in Domino vehementer, quoniam tandem aliquando reformationis pro me sentire: sicut et sentiebatis; occupati autem eratis.

11. Non quasi propter penuriam dico: ego enim didici, in quibus sum, sufficiens esse.

12. Scio et humiliari, scio et abundare (ubique et in omnibus institutus sum), et satiari, et esurire, et abundare, et penuriam pati.

13. Omnia possum in eo qui me confortat.

14. Verumtamen benè fecistis, communicantes tribulationi meæ.

4° Observa, et sequere christianas Apostoli praxes, quibus se ad perfectionem evangelicam excitabant. Vers. 12, 15, 14, semelipsum considerans in evangelicâ palestra, quasi stadiodromum in stadio, majori quo potest conatu, currit ad bravium; quæ retrò sunt obliviscens, oculis in scopum micè defixis, ad eum totis viribus contendit. Eheu! miser, in eodem stadio positus, languens hactenus torpi, et torpe! da vires et animum, ô Deus, apostolum tuum imitantem, in fine saltem meæ tepidæ vitæ. Vers. 20, se cœlorum civem et municipem considerans, mente et corde à terrenis abstractus, cœlestia cogitat, diligit et curat; jure et legibus cœlestis regni vivit et regitur. Eodem ac Apostoli insignitus sum honore; cœlorum sum civis, domesticus Dei; cur ergo, ut talpa, hæreo terræ, mente et corde inclusus in terrâ? Sursim cor, ô anima mea! mentem erige, suscipe cœlum; hæc est patria tua, domusque æterna; ad hanc anabela, hinc conversare, donec veniat Salvator, qui te ad hujus exilii miseris eripiat, suâque gloriâ donet in patria.

CHAPITRE IV.

1. C'est pourquoi, mes frères très-chers et très-désirés, qui êtes ma joie et ma couronne, continuez, mes bien-aimés, et demeurez fermes dans le Seigneur.

2. Je conjure Evodie et je conjure Syntychie de s'unir dans les mêmes sentiments en Notre-Seigneur.

3. Je vous prie aussi, vous qui avez été le fidèle compagnon de mes travaux, d'assister celles qui ont travaillé avec moi dans l'établissement de l'Évangile, avec Clément, et les autres qui m'ont aidé dans mon ministère, dont les noms sont écrits dans le livre de vie.

4. Réjouissez-vous sans cesse en Notre-Seigneur; je le dis encore une fois: réjouissez-vous.

5. Que votre modestie soit connue de tous les hommes: le Seigneur est proche.

6. Ne vous inquiétez de rien; mais en quelque état que vous soyez, présentez à Dieu vos demandes par des supplications et des prières accompagnées d'actions de grâces.

7. Et que la paix de Dieu, qui surpasse toutes nos pensées, garde vos cœurs et vos esprits en Jésus-Christ.

8. Enfin, mes frères, que tout ce qui est véritable et sincère, tout ce qui est bon, tout ce qui est juste, tout ce qui est saint, tout ce qui peut vous rendre aimables, tout ce qui est d'édification et de bonne odeur, tout ce qui est vertueux, et tout ce qui est louable dans le règlement des mœurs, soit l'entretien de vos pensées.

9. Pratiquez ce que vous avez appris et reçu de moi, ce que vous avez entendu dire de moi, et ce que vous avez vu en moi; et le Dieu de paix sera avec vous.

10. Au reste, j'ai reçu une grande joie en Notre-Seigneur, de ce qu'enfin vous avez renouvelé les sentiments que vous aviez pour moi, non que vous ne les eussiez toujours dans le cœur; mais vous n'aviez pas l'occasion de les faire paraître.

11. Ce n'est pas la vue de mon besoin qui me fait parler de la sorte, car j'ai appris à me contenter de l'état où je me trouve.

12. Je sais vivre pauvrement, je sais vivre dans l'abondance: ayant éprouvé de tout, je suis fait à tout, au bon traitement et à la faim, à l'abondance et à l'indigence.

13. Je puis tout en celui qui me fortifie.

14. Vous avez bien fait néanmoins de prendre part à l'affliction où je suis.

15. Scitis autem et vos, Philippenses, quod in principio Evangelii, quando profectus sum à Macedonia, nulla mihi Ecclesia communicavit in ratione dati et accepti, nisi vos soli;

16. Quia et Thessalonicam semel et bis in usum mihi misistis.

17. Non quia quero datum, sed requiro fructum abundantem in ratione vestrà.

18. Habeo autem omnia, et abundo; repletus sum, acceptis ab Epaphrodito que misistis, odorem suavitatis hostiam acceptam, placentem Deo.

19. Deus autem meus impleat omne desiderium vestrum, secundum divitias suas, in glorià in Christo Jesu.

20. Deo autem et Patri nostro gloria in secula seculorum. Amen.

21. Salutate omnem sanctum in Christo Jesu.

22. Salutant vos, qui mecum sunt, fratres. Salutant vos omnes sancti, maxime autem qui de Cæsaris domo sunt.

23. Gratia Domini nostri Jesu Christi cum spiritu vestro. Amen.

ANALYSIS.

Primo Philippenses hortatur tenerimè ad perseverantiam, v. 1; ad concordiam, v. 2, 5; ad spirituale gaudium, v. 4; ad modestiam, v. 5; ad orationem, ad gratiarum actionem, v. 6; ad omnia laudabilia et sancta, v. 8, 9.

Deinde laudat antiquam et presentem eorum erga te

PARAPHRASIS.

1. Quapropter, fratres mei, quos diligo, quosque videre desidero; vos, inquam, qui estis gaudium, decessuque meum, perseverate in vitâ christianâ, eo quo dixi modo, ô charissimi.

2. Evodiam, Syntycheque rogo, ut sint in Domino concordēs et unanimes.

3. Quia etiam et rogo te, mi vere sodalis, ut eis adjuves, utpote quæ (cum apud vos essem) mecum laboraverunt Evangelii promovendi causâ, unâ cum Clemente, ceterisque meis adiutoribus, quorum nomina scripta sunt in libro vite.

4. Gaudete in Domino semper; iterum dico vobis, gaudete;

5. Sic tamen ut modestiâ vestrà nota sit omnibus hominibus. Dominus appropinquat.

6. De nullâ re solliciti sitis; sed in omni negotio (vel in omni tempore) per orationem et obsecrationem, cum gratiarum actione, petitiones vestre deferantur et innotescant apud Deum.

7. Et pax Dei, quæ major est omni intellectu, custodiat corda vestra et animas vestras in Christi gratiâ.

8. De cætero, fratres, quæcumque vera sunt, quæcumque pudica, quæcumque iusta, quæcumque sancta, quæcumque digna que amentur, quæcumque bonæ famæ, seu laudabilia; si qua virtus, si qua inter vos disciplina digna laude; hæc animo versate (ut ea suo tempore faciatis).

15. Or, vous savez, ô Philippiens, qu'après avoir commencé à vous prêcher l'Évangile, ayant depuis quitté la Macédoine, aucune autre Église ne m'a fait part de ses biens; et que je n'ai rien reçu que de vous seuls.

16. Qui m'avez envoyé deux fois à Thessalonique de quoi satisfaire à mes besoins.

17. Ce n'est pas que je désire vos dons, mais je désire le fruit que vous en tirez, qui augmentera le compte que Dieu tient de vos bonnes œuvres.

18. Or j'ai maintenant tout ce que vous m'avez envoyé, et je suis dans l'abondance; je suis rempli de vos biens que j'ai reçus d'Epaphrodite, comme une oblation d'excellente odeur, comme une hostie que Dieu accepte volontiers, et qui lui est agréable.

19. Que non Dieu, selon les richesses de sa bonté, remplisse tous vos besoins, et vous donne encore sa gloire par Jésus-Christ.

20. Gloire soit à Dieu notre Père dans tous les siècles des siècles. Amen.

21. Saluez de ma part tous les saints en Jésus-Christ.

22. Les frères qui sont avec moi vous saluent; tous les saints vous saluent, mais principalement ceux qui sont de la maison de César.

23. La grâce de notre Seigneur Jésus-Christ soit avec votre esprit. Amen.

liberalitatem, v. 10, 14, 15, 16, idque facit, ipsorum potissimum causâ; ipse enim scit abundare, et penuriam pati, v. 11, 12, 15 et 17.

Denique eis vicissim bona precatur, eosque salutari omnes.

9. Facite que didicistis, et accepistis, et audistis, et vidistis in me, et Deus pacis vobiscum erit.

10. Magnopere gavissus sum, sed gaudio spirituali et christiano, quia tandem aliquando revivistis et refluoristis, ut mihi bene affereremini, sicut et antea afficiebamini; id est, reviguit, ac reformit vester erga me affectus, vestraque mei sollicitudo, quâ sollicitus mei curam gerere; sed opportunitate destituebamini.

11. Non quod penuriam passus sim, id dico (scilicet quod gaudeam, etc.); ego enim didici, ut mihi sufficiat id quod habeo, seu in illis in quibus sum, contentus esse.

12. Novi humiliari, novi et abundare (in omnibus eventibus ad omnia sum institutus et instructus, seu exercitatus); et satiari possum et esurire, et abundare, et penuriam pati.

13. Omnia possum, corroborante me Christo, Græc.

14. Verumtamen bene fecistis, qui afflictioni meæ communicastis; seu, qui per vestrorum bonorum communicationem meam sublevastis inopiam.

15. Scitis autem et vos, Philippenses, quod in principio Evangelii vobis à me predicati, quando exivi à Macedonia ut irem in Achaïam, nulla Ecclesia mihi quidquam tribuit quod referrem in codicem datorum et acceptorum; sed vos soli tribuistis.

16. Mihi enim, cum essem Thessalonice, semel et

iterum misistis id quo ad usus meos indigebam.

17. Non hæc dico quasi requiram munera, sed requiro ut ob ea fructus et lucrum abundans inscribatur in rationibus vestrâs.

18. Recepti autem omnia, et abundo, ac repletus sum, acceptis numeribus quo mihi per Epaphroditum misistis; sacrificium bonæ fragrantie, hostia Deo accepta ac beneplacita.

19. Deum precor ut pro suâ opulentia omnem vestram indigentiam impleat, detque vobis gloriam per Jesum Christum.

COMMENTARIA.

VERS. 1. — ITAQUE, FRATRES MEI... Græc. dilecti et exoptati. Ob propositum premium, concludit in fide constanter esse perseverandum sanctique vivendum juxta exemplar vite quod illis præbuit imitandum; non verò juxta judaizantium errores et vitam corruptam, quasi diceret: Cum itaque tanta sit corporis et animæ vobis à Christo promissa gloria, ô fratres mei dilecti et exoptati, ô gaudium meum et corona mea, perseverate in fide et in vitâ christianâ, ô dilecti mei, eo quo jam dixi vobis modo.

GAUDIUM MEUM ET CORONA MEA. Per metonymiam, id est, causa et objectum gaudii mei meaque apud Deum et homines glorie. Non tantum gaudium, sed et gloria, ait D. Chrysostomus, non tantum gloria, sed et corona. Quid hæc virtuti par invenitur, quippe cum Pauli corona sint? Felicem prælatum qui in die iudicii de subditis suis dicere poterit quod Paulus de Philippensibus: Gaudium meum, etc.

Necessariò è duobus unum; vel gaudium, vel tristitia; vel gloria et corona, vel confusio et damnatio illius erunt.

Sic staret, quomodo stetit immoti, perseverate, viventes juxta vitæ nostræ formam, non juxta illorum corruptionem quorum finis erit æterna perditio.

VERS. 2. — EVODIAM ROGO ET SYNTYCHE... Dux femina erant Philippis apud Christianos primaria, quæ in convertendis et instruendis aliis mulieribus plurimum laboraverunt, sed quæ cum scriberet Paulus discordes erant. Ita omnes Græci et Latini. Has, inquit D. Chrysostomus, commendat viro cuidam admirabili, quem suum comparem vocat. Ob hinc Græcorum et Latinorum consensum, audiendus non est

VERS. 1. — Itaque, fratres mei charissimi et desideratissimi; q. d.: Amabiles et desiderabiles; id est, quos merito amet, quorumque presentia trui desideret. Sic enim dixit, cap. 1: Testis mihi est Deus quomodo cupimus vos in visceribus Jesu Christi.

Gaudium meum, et corona mea. Vocat eos gaudium suum, quia de eorum fide constantiâ gaudebat; quam hoc gaudium adhuc augeri vult per eorum profectum: Implete, inquit, gaudium meum, cap. 2. Coronam autem suam eos vocat, quod essent vel ornamentum capitis ejus, de quo gloriari posset; vel potius, quia pro labore predicationis evangelicæ, quæ eam ad Christum adduxerat, coronam à Deo expectabat. De qua, 2 Tim. 4: Reposta est mihi corona justitiæ quam, etc.

Sic staret in Domino, charissimi, hoc est, quod paulo ante admonui, ut sitis unanimes in fide Christi, in eo perseverate. Sate et constanter persistite in Domini

20. Deo autem, qui et Pater noster est, sit gloria in secula seculorum. Amen.

21. Salutate quemlibet Christianum in Christo sanctificatum.

22. Omnes sancti qui Romæ sunt, seu omnis Ecclesia Romana, maxime qui de familiâ et aula Neronis imperatoris, vos salutant.

23. Gratia Domini nostri Jesu Christi cum spiritu vestro. Amen.

Grotius, qui vult duos fuisse viros; quia, inquit, εὐδοκίας et σύντυχης, est virile nomen. Hincque intelligendum quod sequitur, ADUVA ILLAS, etc.

IPSUM SAPERE IN DOMINO. Rogo ut una sit eius mens et voluntas propter Dominum.

VERS. 3. — ETIAM ROGO ET TE, GERMANE COMPAREM... Græc. εὐχόμενος συγκρίσει, conjungalis sincere, sociæ germanæ, id est, collega genuine, in jugo scilicet evangelicæ predicationis ferendo per agrum dominicum. Ζήλος, jugum, εὐχόμενος, conjungalis, idem jugum nobiscum trahens. Εὐχόμενος, germanus, sincerus, genuinus. Est itaque metaphora ducta à bobus qui in aratro ferendo combinantur. Comparem, seu conjugalem, vocat hominem quemdam qui cum eo laboravit in agro Domini. Ecclesia quippe ager est Domini: Dei agricultura vos estis, ait ad Corinthios, 1 Epist. cap. 3, v. 9. Hinc insignem aliquem doctorem, suum in ferendo per agrum dominicum evangelicæ predicationis jugo collegam, Paulus vocat conjugalem, collegam, sodalem, verum, germanum et sincerum.

Nota litteralis.

Notandum autem est quod omnes versiones in masculino genere loquantur. Syr., mi vere sodalis. Æthiop., frater mi et sociæ mi. Arab., ô candido syzygii. Item omnes Patres Græci et Latini. Quia etiam Calvinus et Beza. Hinc prostris rejiciendum quod ut omnino falsum rejicit D. Chrysostomus et quod stultum vocat Theodoretus, scilicet in femine hæc verba velle sumere, et per ea significari uxorem Pauli. Faber Stapulensis, ingenua conjux. Erasmus, compar germana; hocque placuit Cajetano et Catharino.

Christi fide, spe, gratiâ, justitiâ, eo modo quo in illis standum esse docui.

VERS. 2. — Evodiam rogo, etc. Dux hæc femina primaria erant inter Christianos Philippis, quæ rem christianam promovere satagebant, inter quas aliquid dissidii eorum fuerit. Eas rogat et hortatur, ut idem sapiant, sive sentiant, in Domino, id est, ut concordēs sint in charitate Christi.

VERS. 3. — Etiam rogo et te, germane compar. Ille vocat socium et collegam suum, insignem scilicet aliquem doctorem. Quisquis autem fuerit, nullum ab Apostolo honoratur, dum cum vocat germanum. Hoc est: sincerum adiutorem, ac laboris socium. Ilum testor virum, tacto ejus nomine, compellens, rogat ut faciat quod sequitur.

Adjura illas que mecum laboraverunt in Evangelio. Dux feminas intelligit, quas modo nominavit. Ille, inquit, versantur in opere ad utilitatem Ecclesiæ per-

Apostolus; at speciatim sacerdotibus et religiosis conveniunt, quippe qui commodius ea possunt exequi. Nostrum itaque studium et exercitium sit hec supradicta animo versare, et de facto exequi. Gratias immensas Deo, qui mihi hæc cogitandi et faciendi otium dedit. Fac, o Deus misericos, ut tantâ non abutâr gratiâ, sed ut de facto hæc cogitem et agam. Nota quod laudabilia et bonam famam parientia, facere quidem debeamus, non tamen laudem spectare. Fac itaque laudabilia, non spectans ad laudem.

VERS. 9. — *Quæ et didicistis...*, id est: *Quæ didicistis à me docente; quæ accepistis à me scribente; quæ audistis de me absente; quæ vidistis in me præsentem.*

HÆC AGITE, quæ predicavi, quæ scripsi, quæ dixi, quorum vobis exemplum dedi, hæc facite. Optima docendi ratio, seipsum in omnibus formam præbere, D. Chrysostomus. Sic hic adverte christianæ fidei et vite regulas, scilicet doctrinam predicatam, aut scriptam ab apostolis; traditiones apostolicas, fidem et facta apostolica, seu vitam et exempla illorum.

VERS. 10. — *GAVISUS SUM AUTEM IN DOMINO...* Transiit ad gratiarum actionem, in quâ miro modo laudes cum correptione, correptionem cum excusatione, gratitudinem suam cum sanctâ sufficientiâ et evangelicâ quadam independentiâ miscet. Grandia et humilia loquitur, at omnia sic contemperat, ut ne verbum quidem proferat, quod redoleat animi aut abjectionem, aut ingratitude, aut duritiem aut molliem.

GAVISUS SUM..., magnopere quidem et impensè lætatus sum, sed lætitiâ piâ, spiritali et christianâ.

QUONIAM TANDEM ALIQUANDO, GRÆC.: *Quoniam jam aliquando*, id est, jam tandem. Hoc longum tempus indicat, ait D. Chrysostomus; expressit illud Arabica versio; quod post intervallum elapsum, quo vixistis. REFLORUISTIS. GRÆC., *revivistis*; Arab., *repullulavisti cura vestra.*

PRO ME SENTIRE, id est, mei curam et sollicitudinem gerere.

SICUT ET SENTIEBAMIS, id est, sicut solebatis de rebus mihi necessariis procurandis esse solliciti. GRÆC.: *In quo sentiebatis*, id est, quâ in re solebatis sentire. Ita SYRUS: *Vehementer autem gavisus sum in Domino nostro, quod rursus ceperitis esse solliciti de me, quem admodum et solliciti eratis; sed non eratis compotes*, id est, satis liberi. Ita D. Chrysostomus, qui in verbo, *refloruistis*, metaphoram agnoscit ductam ab arboribus vere germinantibus, deinde hyeme arefactis, ac

VERS. 9. — *Quæ et didicistis, et accepistis, et audistis et vidistis in me; q. d. : Hæc à vobis exigo, quæ et docui vos, et tam absens quam præsens opere atque exemplo monstravi.*

Hæc agite. Exponit enim quod dixerat, *hæc cogitate*, ut ostendat non nudam cogitationem se exigere, sed eam quæ cum actione seu praxi sit conjuncta.

Et Deus pacis erit vobiscum. Quæ si feceritis, Deus auctor pacis erit vobiscum, per insignem illud et incomprehensibile donum ejusdem pacis, de quâ paulo ante;

rursus vere germinantibus. Hoc verò indicat, ait, illos cum antea florerent, ac postea extabuisent, rursus, vigere ac germinare cepisse. Itaque vox ista, objurgetionem et laudem habet: non enim parum est, cum extaberis, refluere, Chrysostomus. Juxta hanc interpretationem, quæ communior est, *sicut et sentiebatis*, significat, sicut olim sentiebatis, et indicat quod Philippenses cessarint sentire. Alii tamen è contra volunt istud, *sicut et sentiebatis*, esse quasi correctionem et mitigationem verbi *refloruistis*; quasi diceret: Non quod idem pro me sentire cessaveritis, sed quia opportunitatem non habebatis. Ita Esius, Grotius. Favet et Theodoretus, dicens: Novi scopum vestrum et lætor hunc in vobis cernens; jam dudum volebatis me subventioni prospicere, sed non habuistis opportunitatem. Hinc etiam sensui favere putant textum GRÆCUM hodiernum, qui habet: *In quo et sentiebatis*, id est, juxta illorum interpretationem, quod et quidem sentiebatis, sed opportunitate carebatis.

OCCUPATI AUTEM ERATIS; GRÆC.: *Opportunitate autem carebatis.* Hanc opportunitatem alii aliter intelligunt: primum, occupati eratis aliis negotiis; secundò, non habebatis in manibus, non abundabatis, siquæ dare non poteratis. Hoc significat, *repererat*, ait D. Chrysostomus, ex communi loquendi consuetudine; ita enim plerique dicunt, cum non satis ampla res est, sed in angustiis versantur. Tertio, non habebatis fidem nuntium per quem mitteretis. Noster interpres hæc ferè omnia includit, dicens: *Occupati eratis*, sive negotiis, sive paupertate vestrà, etc.

EX DICIS DUPLEXEM collige sensum. Primum: Gaudeo quod prior vester erga me refluere affectus, vestraque mei sollicitudo; non quod cessarit iste vester affectus, sed quia vobis defuit opportunitas; seu voluntas quidem adfuit, sed defuit opportunitas. Alterum, quem magis litteralem puto: Gaudeo quod jam tandem refluere vester erga me affectus, quo mei curam gerere solebatis. In quo laus est expressa, *refloruistis*. Objurgatio tacita, *sicut et sentiebatis*, quasi refluere ardor charitatis. Ut hanc autem objurgationem temperet, excusationem adjicit tacitam et expressam. Tacitam et quæ debet subintelligi, credo quidem quod voluntatem et affectum habebatis. Expressam, sed defuit opportunitas, non poteratis tum ob inopiam, tum ob negotia, tum ob occasionis defectum.

VERS. 11. — *NOV QUASI PROPTER PENURIAM...* Scam excusat congratulationem, seu suam explicat gaudium, quasi diceret: Putatis fortè quod ideò gaudiam quia per vestram beneficentiam à penuriâ meâ sub-

id est, eam pacem Deus vobis cumulavit.

VERS. 10. — *Gavisus sum autem in Domino vehementer, quoniam tandem aliquando (post longiorum moram et torporem) reformuistis pro me sentire, pro me solliciti esse, meique curam habere, etc.*

Sicut et sentiebatis, id est, animi gerebatis pro me sollicitum; nec deerat largiendi voluntas, sed opportunitas. *Occupati autem eratis*, id est, opportunitatem non habebatis.

VERS. 11. — *Non quasi propter penuriam dico*, id est, respiciens ad penuriam quam patior, quasi mecum

levatus sum. Non est ita: EGO ENIM DIDICI IN HIS QUÆ REPERIO COSTARE ESSE. Minis itaque propter penuriam meam sublevatam gaudeo, quam propter charitatem vestram.

Mirare hic et imitare D. Pauli prudentiam: nihil dicas aut facias unquam in ministerii exercitio, quo tuam exponas inopiam, aut quo pateat quod ab eâ cupias sublevari. Disce ab Apostolo in paucis sufficiens esse, multa non desiderare: divinus hic vir, perpetuus Dei imitator, sibi sufficiens, nihil appetens, omnibus communicat et liberaliter effundit. Hunc tuo imitare modulo, paucis contentus, nihil appetens, benefac omnibus.

(De Dei sufficientiâ, vide Cornelium à Lapide.)

Vir apostolicus Dei sit imitator.

VERS. 12. — *SCIO ET HUMILIARI, SCIO ET ABUNDARE*, id est, scio in rebus exiguis patienter me gerere; scio et rebus abundantibus mihi moderatè. Utramque fortunam et tenuitatis et abundantie novi ferè moderatè. Scientia hæc apostolica pauperum evangelicorum doctrina sit et norma: sciant in penuriâ non tristari, non deijci, sed patientes esse, sciant in abundantia non dissolvi, non deliciarî, sed frugales esse et moderatî.

UBIQUE ET IN OMNIBUS INSTITUTUS SUM. GRÆC.: *In omni et in omnibus. in pauci, nisi in multis.* SYR.: *in omnibus et in omnibus exercitatus sum.* *Μετρίως, mysteriis indutus*, initiatus sum, institutus sum, quasi diceret: Mysteriis initiatus sum, ad omnia religionis exercitia formatus, ubique et in omnibus eventibus novi me christianæ gerere.

ET SATIARI ET ESURIRE, id est, utraque abundè sum expertus et satietatem et famem et egestatem et abundantiam, Theodoretus.

Nota litteralis et moralis.

Nota quod verbo GRÆCO ulitur, à quo derivatur mysterium, *μετρίως, initiatus sum; πῶς, initio*; hinc *πορεύω, ut indicet quod vita christiana, si sit interior, mysterium est, sacrificium, lausque Dei perennis.* In omnibus eventibus, sive copia occurrat, sive inopia, cor nostrum debet sacrificare et sacrificari. Sacrificare quidem, omnia ad Dei gloriam referendo; sacrificari verò, per temperantiam in abundantia; per patientiam in penuriâ. Utròque debemus modum tenere, temperantie metas non excedere in opibus; animi quietem conservare in penuriâ. Sacrificet ergo et sacrificetur simul cor nostrum, hanc sui mortificationem in utroque statu, ubique Deo offerens. Vita christiana sic ducta laus erit Deo perennis, sacrificium

commodum hic spectem. *Ego enim didici*, etc.; hoc est, ego didici contentus esse iis quæ habeo, tanquam illa mihi sufficientia.

VERS. 12. — *Scio et humiliari, etc. Humiliari*, hic significat esse inopem et indigum, unde ei opponitur, *abundare*; q. d. : Scio ferè penuriam, scio ferè et abundantiam.

VERS. 13. — *Omnia possunt in eo*, etc. Omnia jam enumerata, et alia quæcumque perferenda mihi sunt, possum et præsto per eum qui mihi ad hæc omnia vires subministrat, quique omnia hæc in me operatur, scilicet per Christum.

VERS. 14. — *Veritatem bene fecistis*, etc., id est,

perpetuum, mysterium absconditum. Hoc mysterium perfectè noverat Apostolus, erat initiatus, et ad omnia institutus! utinam ego sim tandem aliquando catechumenus ac novitius!

VERS. 15. — *OMNIA POSSUNT IN EO QUI...* GRÆC., *in eo corroborante me.* Gratia Christi intus corroborat. Quia supradicta magniloquentiam redolent, vide quamprimùm corrigat. Non hoc, inquit, meum beneficium est, sed ejus qui vires dat. Qui me docuit hoc vite christiane mysterium, ille me ipso corroborat, interius, ut illud in praxim redigam. *Omnia possunt in eo...*; in me, nihil sum, nihil possum; in Christo sum et possum omnia. Utramque veritatem et mei proprii nihili, meoque nullipotentie; et mei in Christo per gratiam esse divini, meoque in illo et per illum omnipotentie, menti et cordi meo sic imprimere, Deus, ut nunquam præsumam, nunquam dejiciam.

VERS. 14. — *VERITATEM BENE FECISTIS...* Ne ob supradicta videatur nimis datum despicere, ideòque ne eos molestiâ alliciat, quasi res illi fuis et superflua, hincque fiant in dando negligentiores, illorum alacritatem excitat et inflammat, dicens: *Veritatem bene fecistis...* Quamquam ita sit, licet sciam *esurire...*, henè tamen fecistis, et rem mihi gratam, dum per vestram beneficentiam sublevatis inopiam meam; verè enim egebam, et mihi egeci subvenisti. Hic gratitudinem miscet cum evangelicâ sufficientiâ; licet didicerim contentus esse in rebus arctis, rem tamen gratam mihi fecistis, nec mea in Christo sufficientia meam minuit erga vos gratitudinem.

VERS. 15. — *SCITIS AUTEM ET VOS, PHILIPPENSES...* Ut majorem exhibeat gratitudinem, ostendit se memorem et gratum antiquæ illorum beneficentie: quæ Philippensium beneficentia eò laudabilior est in se, et Paulo gratior, quò antiquior est, nimirum à principio Evangelii; et Philippensibus specialior; NULLA... nisi vos soli... Sic autem illos laudat, ut se purget; hæc quippe singularitas ita Philippenses extollit super alios omnes, et et D. Paulum purget ab avaritiæ suspitione; quippe qui, si ab omnibus aliis ecclesiis recepisset, brevi opibus abundasset.

COMMUNICAVI IN RATIONE DATI ET ACCEPTI... Alludit ad libros mercatorum rationarios, quorum duæ sunt partes, expensorum scilicet et acceptorum. Scitis, vos, Philippenses, et aliis testari possetis.

QUOD À PRINCIPIO, seu cum primùm vobis Evangelium predicavi, cum exivi à Macedonia ut irem in Achaïam, *nulla Ecclesia communicavit...*, id est, quid-

quod mihi res vestras et facultates beneficentis in tribulatione meâ, cum vinculis essem, bene fecistis; sicut particeps vos facere et communicare voluistis meæ tribulationi et vinculis, sic et præmio.

VERS. 15. — *Scitis autem et vos, Philippenses, quod in principio Evangelii, scilicet à me vobis predicatâ, id est, quod Act. 16. Quando profectus sum à Macedonia, et transivi in Achaïam, Act. 17. Nulla mihi Ecclesia communicavit in ratione dati et accepti, nisi vos soli; compensando scilicet spiritualia à me accepta datis suis temporalibus donis, vel potius stipendiis.* Ita Chrysostomus.

quam mihi tribuit in rationes meas, seu computum meum, referrem. *Nisi vos soli*; seu nulla Ecclesia datis temporalibus spiritualia ei à me data compensavit, nisi vestra, quæ ultrò semel et iterum mihi misit, cum essem Thessalonice, id quo indigebam.

VERS. 16. — *Quia Thessalonicam...* Cui in metropoli esset, ab exigua civitate alebatur, ait D. Chrysostomus; et hoc est magnum encomium Philippensium; non solum præsentem reverentur, sed et absentis curam gerunt, Theodoretus.

IN USUM MIHI MISISTIS. SYR.: *Necessitatem meam misistis.*
Nota literalis et moralis.

Nota communicavit in ratione dati... Non dixit, dedit, sed *communicavit*, quia res hæc communicatio quedam est; spiritualia seminavit Apostolus, carnalia messuit. Communicaverunt Philippenses in ratione dati, carnalia dando; et in ratione accepti, accipiendo spiritualia. Itaque elemosyna negotiatio, seu mercatura quedam est, in qua terrenis emittit cælum; in qua melior est dantis conditio quam accipientis, quia quæ accipiuntur, hic consumuntur, dantibus autem æterna merces est reposita, D. Chrysostomus. Hæc ergo negotiatio nihil questiosius; fit in terrâ, perficitur in cælo; emptores sunt in terrâ, emunt verò que sunt in cælis, idem. Verum non desperet quisquam (pauper scilicet); cælestia non emunt pecunia, sed animus, sed humanitas, sed misericordia; non divitiis opus est, sed voluntate. Hanc si habes, quibus minutis colorum regnum emes, idem ibidem. Qui dat voluntatem seipsum dat, hominem dat: homo autem par pretium non habet, idem D. Chrysostomus.

VERS. 17. — *Non quia quero datum.* SYR.: *Non quia minus requiram.* Ne videatur illos sui gratiâ laudare, seu propter subventionem corporalem; sicut prius dixit, *non quasi propter penuriam...* ita nunc: *Non quia quero datum*, id est, hoc dico, non quia vestra munera requiram, sed quia vestrum lucrum requiro; cupio scilicet, ut fructus, seu lucrum abundans, inscribatur in rationibus vestris, seu in libro vestro rationario. Perseverat in metaphorâ librorum rationariorum, seu computum, quos habent mercatores, in quibus data et accepta conscribunt. Hinc collige quod unusquisque librum habet rationum cum Deo, in quo ex una parte inscribuntur quæ à Deo accepit; ex alterâ parte quæ Deo reddidit, quæ ad Dei gloriam egit et passus est. Examina hunc tuum librum; seriò perpende accepta; vide et compara reddita. Eheu! quam dispar ratio!

VERS. 18. — *HABEO AUTEM OMNIA...* Rursus, ne fiant

VERS. 16. — *Quia et Thessalonicam semel et bis (semel et iterum) in usum (id quo indigebam) mihi misistis.*

VERS. 17. — *Non quia quero datum, etc.* Si quid à vobis accipio, vestrum est lucrum et commodum, vester fructus ex hoc augetur, etc.

VERS. 18. — *Habeo autem omnia, et abundo, id est, recepi ea que ad me misistis, adeò largè, ut nunc abundem.* Hoc addit ut intelligamus facie abundare eum qui in re modicâ ac tenui contentus est.

Repletus sum, q. d. : Omnis mea penuria, omnis fames, omnis egestas, omne desiderium meum, ex-

negligentiores, quia dixit, minus non requiro, ipsorum subventionem magnificat. *Habeo omnia*, et abundo per vestram donationem; vestra elemosyna non tantum inopiam meam sublevavit, sed et abundantiam contulit. *Abundo, repletus sum.*

Nota tamen quòd hic mirum in modum superius dicta confirmet: illorum quippe magnificentiam sic laudat, ut tamen quasi debitam asserat. Utitur verbo *decepto, recipio*, quasi censum et fructus ex agro, ait D. Chrysostomus.

ACCEPTIS AB EPAPHRODITO. Accepi ab Epaphrodito quæ MISISTIS. Liberat Epaphroditum fidem.

ODOREM SUAVITATIS, HOSTIAM... Deus autem per me accepit ea, quasi sacrificium bonæ fragrantie, suavissimi odoris. Elemosyna vestra est quasi thure, seu thymiama suavissimi odoris. Imò quasi victima et hostia, quæ cum thure per ignem offertur Deo, et cuius fumus et odor Deo suavissimus.

Notat hic D. Chrysostomus Scripturam loqui ad nostrum captum: *Odoratus est Dominus, etc.*, quia nos cum lætitiâ et voluptate odores suavissimos percipimus, ideò dicit: *Odorem suavitatis.* Notat autem quòd non fumus faciebat accepta sacrificia, sed animus qui offerebat, ita et de elemosynâ.

VERS. 19. — *DEUS AUTEM IMPLEAT OMNE DESIDERIUM.* Græca variant; alia habent *quæcumque, gaudium*, quod noster interpret veritè *desiderium*, quia dum nostrum impletur desiderium, impletur et gaudium. Alia *quæcumque, gratiam*, alia *quæcumque, necessitatem*, indigentiam vestram, ita Syrus. Et hoc ultimum probabilis putat D. Chrysostomus, vultque hunc versum referri ad id quod supra dixit Apostolus: *Occupati eratis*, seu indigebatis; hincque precatur Apostolus ut Deus illis necessaria vite donet. Implet id omne quòd vobis opus est, ait Theodoretus. Precatur ergo illis benedictionem temporalem et æternam. Notat D. Chrysostomus quòd hujus vite necessaria illis precatur, ut se ad eorum captum demittat. Nam si S. Paulo similes fuisset; si adeò crucifixi ac ipse, non hæc sanè fecisset; sed quia homines erant opifices, pauperes, uxores et filios habebant, etc., quâdamque propterea rerum cupiditate tenebantur: hinc precatur necessaria, sicut et Christus nos docuit dicere: *Panem nostrum quotidianum, etc.*

SECUNDUM DIVITIAS SUAS. SYR.: *Implet omnem indigentiam vestram, secundum opulentiam suam.* Quasi diceret Apostolus: *Hoc Deo facillimum est, utpote qui ditissimus est, habetque divitias immensas.*

pletum est, acceptis (postquam accepi) ab Epaphrodito quæ misistis, etc.

VERS. 19. — *Deus autem meus implet omne desiderium vestrum, secundum divitias suas; q. d. : Faciliè est Deo vobis rependere, vos ditare, vestra vota explere: est enim ditissimus. Ita Chrysostomus.*

In gloria, in Christo Jesu; q. d. : Ita precor vobis à Deo rerum hujus vite sufficientiam, ut ea vobis cedat ad gloriam vite æternæ per Christum.

VERS. 20. — *Deo autem et Patri nostro, etc.* De his omnibus bonis quæ præstitistis, et quæ speratis, glorificetur Deus, Pater noster, in omnem æternitatem,

IN GLORIA, IN CHRISTO JESU, id est, det et gloriam æternam quæ est in *Christo Jesu*; vel det gloriam per Jesum Christum.

VERS. 21. — *SALUTATE OMNEM SANCTUM.* Quomodo omnis Christianus sit sanctus, vide c. 1, v. 1.

VERS. 22. — *MAXIMÈ QUI DE DONO CESARIS SUNT.* Ipsos erigit et confirmat, ait D. Chrysostomus, ostendens eis quòd etiam ad imperatoris donum pervenerit fides: si enim qui in regni, omnia propter cælorum regem despexerunt, multò magis id ipsis faciendum.

Addit, *anen*, illud solemne, quo preationem confirmet; q. d. : Vehementer opto et precor ut fiat quod dico.

VERS. 21. — *Salutate omnem sanctum in Christo Jesu, id est, Christianum, qui baptismo sanctificatus est per Christum, et professione et vocatione christianè sanctus est.*

VERS. 22. — *Salutate vos qui mecum sunt fratres, id est, qui circa me sunt; ut qui mihi victo ministrant, qui me visitant, qui mecum hic in Evangelio*

Corollarium pietatis, seu in hoc capite ad pietatem maximè notanda, et ad præxim redigenda.

Et praxès hic apostolicas habemus et exemplum mirabile ad omnem sanctitatem conducentia.

PRIMA PRAXIS.

Diem seu mortis, seu iudicii, semper proximam cogitare. *Dominus propè est.* Vide v. 5. Hæc cogitatio stimulus est ad omne bonum faciendum. Vide ibidem. Ad idem maximè confert recordatio quòd sit in cælo liber vite, v. 5, in quo scribitur quidquid boni fit in terris. Quò minus hic laudis receperimus, eò major erit merces et gloria in cælis. Recordare et quòd habes apud Deum librum rationarium, in cuius una parte inscribuntur quæ à Deo recipis; et in alterâ parte quæ Deo reddis. Hunc tuum librum lege, examina; vide accepta, compara reddita. Eheu, quam dispar ratio! Vide v. 17.

SECUNDA PRAXIS.

Quæcumque sancta et sanctificantia, perfecta et perfectientia jugiter animo versare, diligere, desiderare, et suis temporibus exsequi. Vide v. 8. Non ea tantum que sunt de præcepto facere, sed ad perfectionem semper tendere.

ADMIRANDUM PERFECTE SEU APOSTOLICÆ VITÆ EXEMPLUM.

Paulus semper idem, suo statim semper contentus, sibi, Deo juvante, sufficiens, nihil appetens. Vide v. 11. Paulus scit, Dei gratiâ, et inopiam patienter ferre, et abundantiam uti moderatè, v. 12. Paulus, uno verbo, ad omnia institutus est, v. 16. Illius exemplum ita mirare ut et imitari studeas. Discite itaque primò, paucis et merè necessariis contentus nihil appetere. Secundò, in paupertatis inopiâ patiens et constans esse; in abundantia frugalis, moderatus et pauper. Tertiò, ad omnes eventus semper esse paratus. Talis vita sacrificium est perpetuum, laus Dei perennis. Vide vers. 12.

S. S. XXIV.

VERS. 25. — *GRATIA DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI.* Nil aliud optat bonum, quia reverè nullum aliud in hæc vitâ. Sola gratiâ cordis nostri remedium et sanitas. In corde nostro est agritudo nostra, cupiditas scilicet; hæc gratia sola sanat. *Fiet in eo fons aquæ refrigerantis.* Deus unus cor nostrum implere potest et beare; gratia, Dei emanatio, ac quasi vicaria, illud nunc impleat et incipiat beare; donec gloria penitus repleat et accumulet, reddatque in æternum felix et beatum. *Gratia itaque Domini nostri Jesu Christi, etc.*

laborant.

Salutate vos omnes sancti, scilicet qui Romæ sunt, id est, omnis Romana Ecclesia.

Maximè autem qui de Cesaris dono sunt. Domo, id est, familiâ. Cesarum Romanum intelligit, nec aliud quam Neroneum, sub cuius potestate victus erat.

VERS. 25. — *Gratia Domini nostri Jesu Christi, etc.* Sensus est: Deus per Christum det vobis, et multiplicet beneficia gratiæ suæ. Scripta est Romæ è vinculis primis.

TERTIA PRAXIS.

Circa elemosynam faciendam.

Recordare quòd elemosyna sit quædam negotiatio, v. 16. Quà nihil questiosius, quia terrenis emittit cælum, ibidem. Quà nihil facilis, quia ubi desit pecunia, sufficit animus. Vide ibidem. Quà nihil Deo gratius, quia elemosyna est quasi thymiama illi suavissimum, v. 18. Quasi hostia Deo gratissima, ibidem. Sacrificium, cuius non fumus, sed offerentis animus Deo placet, ibidem. Harumque veritatum memor, da libenter et cum gaudio pro amore Dei. Da cor tuum, *da de tuâ substantiâ* internam affectum; externâ, bona temporalia, hincque temporalibus æternitatem regni cælorum eme. Pauper astans coram te altare Christi est; super hoc altare sacrificia, offer Deo *hostiam acceptam, placentem, odorem suavitatis.*

QUARTA PRAXIS.

Circa elemosynam recipiendam.

Beatus est unguis dare quàm accipere, Act. 20, 15. Melior est dantis quàm accipientis conditio, ait D. Chrysostomus. Vide v. 16. Itaque da cum gaudio; accipe cum humilitate, imò et cum timore, ne fortè iudicium recipias, si elemosynarum sis latro, eas sine verâ necessitate, aut ultra necessitatem, recipiens. Si autem vera sit accipiendi necessitas, humilis simul et grato animo recipe, v. 10, 18. Quantum opus habes, accipe, v. 15. *Vos soli, v. 16, necessitatem meam, in usum.*

Benefactoribus bene precare: *Deus impleat omne desiderium vestrum, etc., v. 19.* Accipe, non tuî causâ, sed illorum gratiâ, v. 17; cum non dederint, non indignare, sed illorum vices dole. Ubique patientiam habe: *Ubique et in omnibus institutus, scias satiare et curare, et abundare, et penuriam pati, v. 12.*

Multa alia de elemosynâ vide 2 Cor. 8, et 9, in corollariis.

(Trente-neuf.)